

Kwaliteitskaart Groepsvorming obs De Cirkel

Kaart	Groepsvorming
Verantwoordelijke	Gedragsspecialist
Koppeling met kwaliteitsaspect inspectie	SK3
Geëvalueerd	herzien concept 31 augustus 2021

Uitgangspunt/doel

Door het inzetten van kennis over de verschillende stadia van groepsvorming bevorderen we het sociale klimaat in de groep.

Door oog te hebben voor wat zich in de onderlinge kind-kind verhoudingen afspeelt en een tijdige bijsturing van ongewenste ontwikkelingen, kan middels (spel)activiteiten veel negatief gedrag en leed worden voorkomen. Daarbij is het van belang dat de met zorg gekozen spelactiviteiten (zie: Aan de slag met groepsvorming; aan de slag voor elke groep een topgroep te maken). zorgvuldig met de groep worden nabesproken. Elke verandering in de groepssamenstelling kan leiden tot ingrijpende wijzigingen van de sfeer in de totale groep. Daarom is het begin van een nieuw schooljaar een uitstekend moment om heel gericht met groepsvorming bezig te zijn. Juist in deze periode worden de onderlinge, al of niet uitgesproken en vastgelegde, groepsregels bepaald. Gedurende de rest van het schooljaar blijft de groepsvorming een onderhoudsgevoelig aspect van het pedagogisch handelen van de leerkracht.

Het proces van groepsvorming wordt op gang gebracht door drie basisbehoeften bij mensen:

- erbij willen horen
- invloed willen uitoefenen
- behoefte aan persoonlijk contact.

Fases van groepsvorming

➤ **Eerste week/weken van het schooljaar (forming)**

1. Forming: vormend, kat uit de boom kijken, kennismaken, wie zijn de anderen ?

Kenmerk van deze fase: leerlingen zoeken antwoord op drie fundamentele vragen:

- Wat gaat er hier gebeuren? Wat voor ervaring zal dit worden?
- Wie zijn de anderen?
- Hoe pas ik me aan de anderen aan? Hoe zal ik hier behandeld worden?

★ Deze vragen worden mede behandeld in het lesaanbod van de Vreedzame School blok 1.

Algemene onderwijsbehoefte groep:

- een leraar die de leerlingen met elkaar in contact brengt

- ondersteuning bij het ontdekken van de leer en leefomgeving
- en leraar die ieder kind het gevoel geeft erbij te horen

➤ **Tot aan de herfstvakantie (storming en norming)**

2. & 3. Storming en Norming:

Storming: conflictfase, ontstaan van machtsverhoudingen. Norming: vorming van groepscode/ regels: wat mag en wat moet ?

Kenmerk: Deze fase is van groot belang in het groeiproces van de groep!

In deze periode wordt er een strijd gevoerd om de macht: wie zal er nieuwe ideeën inbrengen, wie zal de taken in de groep verdelen, wie zal bepalen welke richting de groep zal nemen, kortom: wie zal er leiding geven? Er is een constant "gevecht" om verbaal en/of fysiek en/of digitaal vlak om op een zo'n hoog mogelijke plek te komen. Hoewel de leraar de formele leider in de groep is, zijn er leerlingen, die invloed willen hebben. Ook ontstaan vele andere rollen, zoals meeloper, de grappenmaker, het stille muisje. Sociale leiders hebben een positieve invloed op de groep. Zijn de leiders dwars, agressief of dominant dan kunnen deze via probleemgedrag de poten onder de stoel van de leraar zagen. Als de leraar hier geen goed antwoord op heeft, zal deze fase kunnen zorgen voor een negatief pedagogisch klimaat.

De leerkracht moet tijdens deze fase weloverwogen stappen ondernemen om de groep de vaardigheden en attitudes bij te brengen die nodig zijn voor doeltreffend groepswork. De sfeer in de groep wordt bepaald door een vijftal groepskenmerken waarvoor de regels duidelijk vastgelegd moeten worden:

- Groepsverantwoordelijkheid: stimuleren van medeverantwoordelijkheid van het wel en wee van de groep. Leiderschap komt uit de groep zelf voort; iedereen draagt bij aan het werk van de groep.
- Verantwoordelijkheid voor anderen/wederzijds respect: elkaar de gelegenheid geven zichzelf te kunnen zijn. De leerlingen luisteren aandachtig naar elkaar en bundelen hun ideeën om er een groepsproduct mee op te bouwen.
- Onderlinge afhankelijkheid: de leerlingen werken eerder samen om gemeenschappelijke doelen te bereiken dan dat ze met elkaar wedijveren.
- Beslissingen nemen door overeenstemming: de groepen komen tot beslissingen die voor allen bevredigend zijn, zonder dat ze de wil van de meerderheid opleggen aan de minderheid.
- Problemen het hoofd bieden: meningsverschillen/conflicten worden onder ogen gezien in plaats van genegeerd; er worden oplossingen gezocht.

Algemene onderwijsbehoefte groep:

- hulp bij het bepalen van ieders positie in de groep
- een leraar, die aandacht besteed aan het omgaan met conflicten
- activiteiten, die pestgedrag voorkomen o groepsleden, die respect tonen voor elkaars mening en karakter
- een leraar die duidelijk is/ voorspel gedrag heeft
- een leraar die regels en verwachtingen expliciteert
- een leraar die het maken van afspraken begeleidt
- een leraar die een leer en leef omgeving creëert die veilig is

➤ **na de herfstvakantie (performing)**

4. Performing: productiviteit, groepswerk.

Naar deze fase is steeds toegewerkt. De groep heeft in deze fase de vaardigheden en de instelling ontwikkeld die noodzakelijk zijn voor een doeltreffende omgang met elkaar tijdens groepsactiviteiten. De aandacht van de groep richt zich in deze fase zowel op de opdracht waar ze mee bezig is, als op de onderlinge, individuele behoeften van de groepsleden. Dit betekent dat de groep soms gericht bezig zal zijn met schoolzaken, maar soms ook meer met de onderlinge betrekkingen. De perioden waarin de aandacht zich meer richt op de onderlinge verhoudingen is belangrijk voor de persoonlijkheidsvorming van de kinderen. Algemene onderwijsbehoefte groep: § een leer- en leefklimaat waarin plezier, rust en orde het uitgangspunt is § activiteiten die uitnodigen tot samenwerking § een leraar, die ieders mogelijkheden tot bloei laat komen

➤ **Tot einde schooljaar**

5. Termination: afscheid, losmaken, afbouwen.

De leerlingen maken de laatste fase door van het samenzijn in een groep: de slotfase, de groep gaat uit elkaar of de groep neemt "afcheid" van de groepsleerkracht(en). Algemene onderwijsbehoefte groep: o een leraar, die de kinderen voorbereidt op het naderend afscheid o een pedagogisch klimaat, waarin de sfeer tot het einde toe plezierig blijft. Evaluaties Ongeveer 8 weken na de start van het schooljaar komt "groepsvorming" op de agenda van de werkgroep. Dan kan er gekeken worden hoe het in de groepen is verlopen en bepaald in welke groepen dit jaar speciale zorg besteed moet worden aan het verbeteren van de groepsmentaliteit. Zien is dan inmiddels ook ingevuld en kan in dit verhaal worden meegenomen. Voor de Kerst en voor de meivakantie worden de groepen tijdens een werkgroep bijeenkomst weer onder de loep genomen om te kijken hoe het verloop is geweest en of en nog bijstelling nodig is.

Ontwikkeldoel leerkrachtvaardigheden (wat willen we bereiken)

Leerkrachten zijn in staat de groepsprocessen zo te begeleiden dat er een positief sociaal klimaat in de groep ontstaat wat past in en bijdraagt aan een veilig pedagogisch klimaat waarin conflicten op een goede manier worden opgelost en niet escaleren.
Om het groepsgevoel te bekrachtigen maakt de leerkracht regelmatig gebruik van de woorden **wij** en **onze**.

Registratie in LVS

Rond de herfstvakantie wordt voor alle leerlingen LVS Zien! (Parnassys) ingevuld. Voor groepen 5 tot en met 8 wordt door alle leerlingen de vragenlijsten leer-leefklimaat en sociale

vaardigheden ingevuld. (zie kwaliteitskaart Zien. Deze kaart wordt nog ontwikkeld.)

- Twee keer per jaar: Zien! (invullen in Parnassys; voor de herfstvakantie en in januari) (zie kwaliteitskaart Zien. (In 2021 wordt de eerste keer na de herfstvakantie ingevuld in november.)
- Jaarlijks: Vragenlijst schoolveiligheid (gevraagd door inspectie groepen 6 t/m 8) van Beelveld en Tersptra.

Informatie voor ouders/verzorgers

In de eerste nieuwsflits krijgen ouders informatie over de forming fase. In de tweede nieuwsflits over de storming en norming fase In de vijfde schoolbrief (na de herfstvakantie) over de performing fase In de een na laatste nieuwsflits over de termination.

Financiën

- 1 dag ambulante tijd gedrag specialist.
- Extra inzet Thijs Frenken in schooljaar 2021-2022
- Scholing Vreedzame school.

Overig